

УДК 004.051: 373.292

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**Максимович М.Б.****Херсонський державний університет**

В даній статті розглянута проблема формування пізнавальної активності дітей дошкільного віку засобами ІКТ. Запропоновано виклад матеріалу проводити методом застосування web-мультимедіа середовище «Дошкільнятко». Обґрунтовано раціональне використання даного продукту.

Ключові слова: інформаційно-комунікативні технології, дошкільна освіта, «Дошкільнятко», «Райдужний корабель», пізнавальна активність.

Вступ

Новим явищем сьогоденної культури стали глобальні комунікації, які дозволяють швидко долати час і відстань. Сукупність методів та технічних засобів, які використовуються для збирання, створення, організації, зберігання, опрацювання, передавання, подання й використання інформації обумовлюють становлення інформаційно-комунікативних технологій (ІКТ).

Процес інформатизації освіти, що розпочався в державі у середині 80-х років, зумовив впровадження у навчальні плани та програми освітніх закладів усіх рівнів нових дисциплін інформаційного циклу, а також застосування новітніх інформаційних технологій у навчально-виховному процесі та управлінні навчальними закладами. [8]

Інформаційно-комунікаційні технології, що спрямовані на подальше вдосконалення, доступність та ефективність освіти, є істотним компонентом педагогічного процесу. Використання ІКТ сприяє становленню розумового, морального потенціалу людини, підвищення якості професійної підготовки фахівців, забезпечує підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Також включає здатність оптимально забезпечити досягнення поставлених цілей у максимально короткий строк., дає можливість інформаційного управління з метою підвищення якості навчального процесу, відкриває нові перспективи для розвитку суспільства.

У наш час ІКТ стають невід'ємною частиною освітніх стратегій, даючи можливість гнучкого підходу до навчання, сприяючи розширенню спільної діяльності учнів і встановлення зв'язків між людьми та навчальними ресурсами в різних частинах світу. [10]

Модернізація сфери навчання не можлива без засобів інформатизації, обчислювальної техніки, програмних продуктів. Комп'ютерні технології є важливим інструментарієм удосконалення механізмів керування системою педагогічного процесу.

Використання ІКТ в організації навчання дозволяє вчитися в найбільш сприятливій, комфортній атмосфері відповідно до власного темпу, індивідуальних особливостей, можна істотно підвищити якість, степінь та швидкість засвоєння навчального матеріалу. Впровадження комп'ютерних технологій в освіту можна охарактеризувати як логічний та необхідний крок у розвитку сучасного інформаційного світу в цілому.

Постановка завдання

Інформатизація поступово проникає в усі сфери життєдіяльності. Впровадження технічних, автоматизованих засобів навчання в процес дошкільної освіти та проблема пізнавальної активності дошкільників - одні з найактуальніших питань у теорії психологічної науки та у практиці дошкільних навчальних закладів.

На думку Співаковського О.В., питання впровадження сучасних інформаційних технологій у загальноосвітній школі сьогодні практично ні в кого не викликає сумнівів. І цей факт є домінуючим не тільки тому, що Україна орієнтується на західні країни, де високі

технологіх стали невідемним атрибутом високорозвинутої економіки. У першу чергу, маємо тенденції формвання, стійкої суспільної думки про те, що дитина тоді і тільки тоді може досягти соціального і професійного успіху, коли вона буде мати стійкі навички використання комп'ютерних технологій у своїй предметній галузі. Комп'ютерні технології прочно увійшли в саму галузь цивілізації – галузь, де відбувається цілеспрямована передача знань від одного покоління іншому – освіту. [7]

Адаптація до світу комп'ютерів не тільки полегшить дитині входження в доросле життя, але і сприятиме ефективності навчання за допомогою комп'ютера і використання його в ігровій діяльності.

Одне з найбільш авторитетних комп'ютерних видань у світі «Сhір» вказує, що цифровий світ диктує свої закони - крім зошитів, ручок та підручників сьгоднішньому школяреві справді необхідна сучасна комп'ютерна техніка. Вона потрібна перш за все для того, щоб з самого початку ПК став для зростаючої дитини не тільки іграшкою і телевізором «в одній коробці», але перш за все інструментом для навчання, творчості і спілкування з усім світом. [9]

Комп'ютер, будучи самим сучасним інструментом для обробки інформації є не тільки потужним технічним засобом навчання, а постає в ролі помічника у вихованні та загальному психічному розвитку дошкільнят.

Комп'ютеризовані навчальні матеріали (навчальні комп'ютерні програми) здатні повніше і глибше адаптуватися до індивідуальних особливостей дітей.

На базі Херсонського державного університету створено web-мультимедіа середовище «Дошкільнятко» (рис.1), яке призначено для розвитку логічного мислення дошкільнят.

Рис.1 Web-мультимедіа середовище «Дошкільнятко»

Web-мультимедіа середовище передбачає формування у дітей пізнавальної активності та загальних розумових здібностей: мислення, фантазія, уява, емоційний і моральний розвиток. «Дошкільнятко» дозволяє представити навчальний і розвивальний матеріал як систему яскравих опорних образів, наповнених структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. Середовище передбачає легку інтеграцію, корекцію та оновлення завдань, модулів та компонентів.

Програмно-методичний комплекс «Дошкільнятко» наповнений методичними матеріалами та рекомендаціями на допомогу батькам по вихованню, забезпечення адекватного сприйняття навколишнього світу дитиною.

На даному етапі розробки середовище включає два модулі, що спрямовані на розвиток дитини дошкільного віку: «Цікава математика» та «Дитина і всесвіт». В кожному модулі сформований трьохступінчатий ряд занять в залежності від складності (початковий, середній, достатній) відповідно до рівня розвитку, підготовки, інтересу дитини, що забезпечує індивідуальний підхід. Програмні модулі середовища спрямовані на комплексний розвиток інтелектуальних здібностей і навичок навчальної діяльності дошкільнят (рис.2).

Рис.2 Комплексний розвиток інтелектуальних здібностей і навичок навчальної діяльності дошкільнят

Програмно-методичний комплекс розрахований на роботу з дитиною дошкільного віку, і роль батьків залишається важливою та ключовою. Дошкільнята ще не спроможні вирішити, який з модулів раціонально використати першим. Батьки, знаючи на що потрібно звернути увагу, можуть вибрати і спрямувати зацікавленість дитини на конкретний додаток. Батьки також пояснюють завдання, яке відображається на екрані.

Завдання формують у дітей уміння та навички, необхідні для вирішення завдань, що вимагають продуманої послідовності дій, аналізу змісту та структури вихідних даних. Заняття побудовані на ігрових методах і прийомах, що дозволяють дітям у цікавій, доступній формі отримати знання, викликає у дітей величезний інтерес; рух, звук, анімація надовго привертають увагу дитини. У процесі своєї діяльності за комп'ютером дошкільник набуває впевненості в собі.

Розглянемо web-додаток «Райдужний корабель» зорієнтований на розвиток уваги та пам'яті дитини дошкільного віку (Рис.3). Різнобарвні персонажі стимулюють ще більший інтерес, підвищують емоційний фон та зацікавленість. Ціль завдання: уважно подивитися на малюнок, що з'являється спочатку на екрані, роздивитися елементи малюнка – усіх звірят. Далі необхідно натиснути кнопку «Перевірими наскільки ти уважний. Натисни сюди». Після чого з'являється малюнок, але вже з меншою кількістю персонажей (рис.4). Дитина повинна згадати, кого не вистачає та із запропонованих варіантів вибрати правильний. Якщо відповідь вірна, то висвічується малюнок з а підписом «Правильно». В іншому випадку дається нагода вибрати ще раз.

Принципи, покладені в основну ідею web-мультимедіа середовища «Дошкільнятко» - індивідуалізація, диференціація, наочність, доступність подачі інформації, послідовність - від простого до складного, введення ігрового елементу в процес навчання. Використання комп'ютера розглядається як спосіб активізації творчого розвитку особистості.

При роботі на комп'ютері розвиваються пам'ять і увага. Діти в ранньому віці володіють мимовільною увагою, тобто вони не можуть свідомо намагатися запам'ятати той чи інший матеріал. І якщо тільки матеріал є яскравим і значущим, дитина мимоволі звертає на нього увагу. В данному випадку комп'ютер передає інформацію в привабливою для дитини формі, що не тільки прискорює запам'ятовування змісту, але і робить його осмисленим і довготривалим.

Заняття дітей на комп'ютері мають велике значення не тільки для розвитку інтелекту, але й для розвитку їх моторики: необхідно вчитися натискати пальцями на певні клавіші чи на кнопки маніпулятора, що розвиває дрібну мускулатуру рук. Відзначимо, що чим більше робити дрібних і складних рухів пальцями, тим більше ділянок мозку включається в роботу. Як і руки, дуже велике представництво в корі головного мозку мають і очі. Чим уважніше вдивлятися в те, над чим працюємо, тим більше користі нашого мозку. Ось чому так важливо формування моторної координації та координації спільної діяльності зорового і моторного аналізаторів, що з успіхом досягається на заняттях дітей на комп'ютерах. [6]

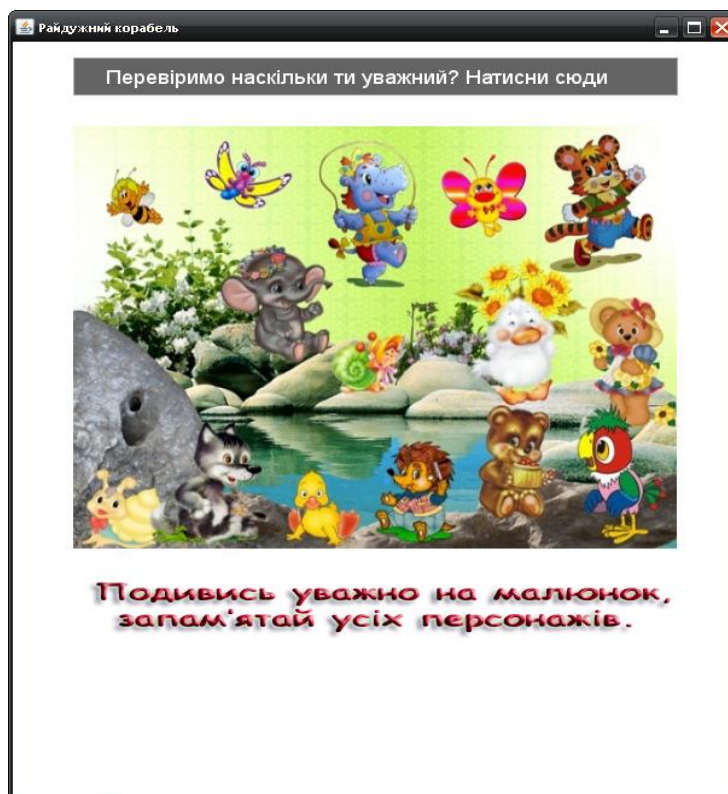

Рис.3 Web-додаток «Райдужний корабель»

Спілкування з ЕОМ викликає у дітей живий інтерес, спочатку як ігрова діяльність, а потім і як навчальна. Цей інтерес і лежить в основі формування таких важливих структур, як пізнавальна мотивація, довільні пам'ять і увагу, і саме ці якості забезпечують психологічну готовність дитини до навчання в школі.

Комп'ютерні програми вчать дітей долати труднощі, контролювати виконання дій, оцінювати результати. Завдяки комп'ютеру стає ефективним навчання планування, контролю і оцінки результатів самостійної діяльності дитини, через поєднання ігрових і неігрових моментів. [4]

Таким чином, комп'ютер допомагає розвинути не тільки інтелектуальні здібності дитини, але й виховує вольові якості, такі як самостійність, зібраність, зосередженість.

Використання дитиною комп'ютера у своїй діяльності має істотний вплив на різні сторони її психічного розвитку. Виникає цілий ряд нових дитячих діяльностей, тісно пов'язаних з комп'ютерними іграми (комп'ютерне конструювання, творче експериментування, гра-уява і т.д.). Проявляються у всій повноті такі процеси як: мислення, уявлення, пам'ять, виникають і функціонують на рівні прогнозу становлення особистості нові горизонти розвитку. Горизонти розвитку - це не тільки зона найближчого розвитку (за Л. С. Виготським), а своєрідний прогноз розвитку особистості, даний у змісті пізнавальної мотивації. [4]

Але, насамперед, необхідно не забувати про ритм і темп подачі інформації. Робота на комп'ютері виснажлива і для центральної нервової системи, і для організму дитини загалом. Діти стомлюються і їх працездатність поновлюється лиш за тривалий час. Дошкільнята більш чутливі до впливу різних факторів середовища, оскільки їх організм знаходиться в стані інтенсивного розвитку. Інтенсивно розвивається кістково-м'язова система, вдосконалюється робота внутрішніх органів і кори головного мозку, формується довільна увага і багато інших функцій, що визначають загальний розвиток дитини.

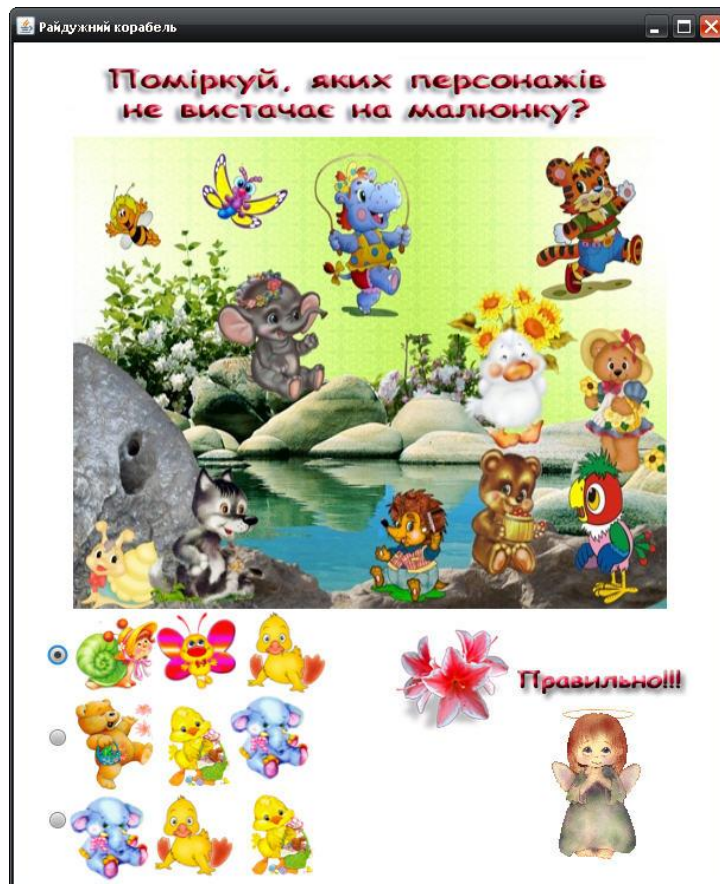

Рис.4 Web-додаток «Райдужний корабель»

Комп'ютер – новий засіб інтелектуального розвитку дитини, але необхідно пам'ятати, що його використання потребує ретельної організації як самих занять, так і всього режиму в цілому. Так що відносно роботи за комп'ютером потрібно дотримувати звичайні гігієнічні вимоги: підібрати зручні меблі, стежити за фізичним самопочуттям і станом нервової системи дитини, не допускати перевантажень.

В умовах комп'ютеризації навчального процесу особливо важливо зберегти позитивне ставлення дитини до життя, почуття радості від кожного прожитого дня, задоволення результатами своєї навчальної, трудової та громадської діяльності. Бо постає проблема, що діти будуть набагато менше спілкуватися один з одним, оскільки значну частину часу вони будуть проводити за комп'ютером.

Але введення комп'ютера в традиційний педагогічний процес дошкільнят дозволяє перекласти на нього частину дидактичного навантаження, роблячи при цьому процес навчання більш цікавим, різноманітним і інтенсивним. Комп'ютер не замінює традиційне заняття, а тільки доповнює його.

Загалом спілкування з комп'ютером сприяє розвитку інтелектуального, духовного та морального потенціалу дітей, виховує уміння планувати й раціонально будувати трудові операції, точно визначати цілі діяльності, формує акуратність, точність і обов'язковість.[5]

Висновок

Інформаційна грамотність та культура стали запорукою успішної професійної діяльності людини. Чим раніше дитина пізнає можливості ІКТ, тим швидше вона зможе скористатися новітніми методами отримання інформації та перетворення її у знання. Науковий і технічний прогрес, глобальне поширення технологій, що створюються в найбільш розвинених країнах світу, є одними з головних аргументів на користь провідної ролі освіти в ХХІ столітті. [1]

Еволюційні процеси в системі освіти обумовлені впливом нових інформаційних технологій. Вивчення і використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі - найважливіший компонент підготовки дитини до подальшого трудової життя.

Використання комп'ютерів в навчальній діяльності дітей дошкільного віку є одним з ефективних способів підвищення мотивації і індивідуалізації, розвитку творчих здібностей, поліпшує сприйняття світу, розвиває пізнавальні здібності: увага, уява, пам'ять, логічне мислення.

Web-мультимедіа середовище «Дошкільнятко» пропонує широкий вибір роботи дитини з комп'ютером, формує у дітей дошкільного віку розумових здібностей, що забезпечують розуміння інтелектуальних завдань, що є необхідною умовою розгортання дитячої пізнавальної активності. Ефективно-наочний спосіб подання інформації сприяє активному засвоєнню навколишнього світу. Дитина з раннього віку може відчути себе інтелектуально спроможною. Педагогічне кредо програмно-методичного комплексу «Дошкільнятко»: створення оптимальних умов особистісної самореалізації дітей дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кинелев В. Использование информационных и коммуникационных технологий в среднем образовании: Информационный меморандум / Кинелев В., Коммерс П., Коцик Б. – М.: Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании, 2005. – 24с.
2. Уэбстер Ф. Теории информационного общества. – М.: Аспект Пресс, 2004. – 400с.
3. Машбиц Е. И. Диалог в обучающей системе / Е. И. Машбиц, В. В. Андриевская, Е. Ю. Комиссарова. – Киев: Вища шк., 1989. – 184 с.
4. Белавина И.Г. Восприятие ребенком компьютера и компьютерных игр // Вопрос психологии. – 1993. – №3.
5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К.: Академвидав, 2003. – 528 с.
6. Гурьев С.В. Концепция применения информационных компьютерных технологий в физическом воспитании дошкольников [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.rusedu.info/Article845.html>.
7. Співаковський О.В. Впровадження концептуальних питань інтеграційних технологій у молодшу ланку освіти // Початкова школа. – 2002. – №3. – С. 22-23.
8. Співаковський О.В., Львов М.С. Нові інформаційні технології і початкова освіта // Початкова школа. - 1997. - № 4.- С. 48-49.
9. Один школьник — один компьютер // Комп'ютерне видання «Сip». – 2007. - №8. – С. 16-18.
10. Обучение по программе ECDL в ИИТО: Информационный бюлетень ИИТО – М.: Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании – 2003. - №1. – С. 4-5.

Рецензент: Саган О.В.